

AUTOREFERAT

Płyta *Dedykacje* z utworami na wiolonczelę i fortepian kompozytorów krakowskich: Zbigniewa Bujarskiego, Wojciecha Widłaka, Marcela Chyrzyńskiego, Jarosława Płonki, Macieja Jabłońskiego i Bartosza Chajdackiego, jako oryginalne dzieło będące powodem mojego wniosku o habilitację jest podsumowaniem i zarazem uwieńczeniem pewnego okresu mojej działalności naukowo-artystycznej.

Studia w Akademii Muzycznej w Krakowie, w Ecole Normal de Musique w Paryżu i studia podyplomowe w Staatliche Hochschule für Musik und Darstellende Kunst w Stuttgarcie zapewniły mi znajomość podstawowego repertuaru, opanowanie warsztatu instrumentalnego i wiedzę ogólną muzyczną. Wieloletnie studia pozwoliły mi poznać style muzyczne i swobodnie się w nich poruszać. W ramach swoich obowiązków studenckich poznawałem także pierwsze utwory kompozytorów polskich. Bardziej zbieg okoliczności niż świadomy wybór spowodował, że jako koncert dyplomowy na zakończenie studiów w Krakowskiej uczelni wykonałem w ramach inauguracji Międzynarodowych Dni Kompozytorów Krakowskich w roku 2005 *Koncert wiolonczelowy* Witolda Lutosławskiego z towarzyszeniem Akademickiej Orkiestry Symfonicznej pod dyrekcją Wojciecha Czepiela.

Studia podyplomowe i równoczesne podjęcie pracy na Akademii Muzycznej w Krakowie w połączeniu z działalnością koncertową nakłoniły mnie do poszukiwań dalszej drogi artystycznej. To właśnie te aspekty: pedagogiczny i artystyczny nakreśliły kierunek moich zainteresowań. Przyczyniły się do tego dwa wydarzenia: prowadzone kursy wiolonczelowe w Bremie w czerwcu roku 2006 i koncert w Paryżu pod koniec tego samego roku. Podczas kursów studenci i ich pedagodzy uświadomili mi, że z twórczości polskich kompozytorów na wiolonczelę i fortepian w ich percepcji istnieje tylko jeden utwór – *Sonata g-moll* Op.65 Fryderyka Chopina. Moja wiedza i świadomość była większa, ale zdałem sobie sprawę, że niesatysfakcjonująca mnie, zarówno, jako artystę i jako Polaka. W Paryżu miałem zaszczyt poznać córkę Aleksandra Tansmana, która była obecna na moim koncercie. Przy tej okazji mogłem odwiedzić dom kompozytora, zobaczyć jego pamiątki i manuskrypty.

Zdarzenia te zbiegły się w czasie z początkiem studiów doktoranckich w 2006 roku i spowodowały ogólną fascynację i zainteresowanie się twórczością polskich kompozytorów. Wtedy też podjąłem decyzję o wyborze tematu mojej rozprawy. Trzy lata studiów zaowocowały pracą doktorską, na którą złożyło się nagranie twórczości wiolonczelowej Aleksandra Tansmana. Nagranie to zostało później opublikowane przez wydawnictwo fonograficzne Dux pod numerem 697.

Otrzymanie doktoratu pod koniec 2009 roku zachęciło mnie do dalszych poszukiwań i pracy naukowo-artystycznej związanej z Polską muzyką wiolonczelową. W pierwszej kolejności - ze względu na rocznicę 200. urodzin kompozytora – rozpocząłem prace nad twórczością wiolonczelową Fryderyka Chopina. Przygotowanie do nagrania wymagało pracy nad materiałem źródłowym w postaci pierwszych wydań dzieł kameralnych Chopina (narodowe wydanie pod redakcją Prof. Jana Ekiera nie było jeszcze przygotowane). Praca ta zaowocowała nagraniem płytowym dokonanym wraz z Bartłomiejem Niziołem (skrzypce) i Markiem Szlezerem (fortepian). Płyta z twórczością kameralną Fryderyka Chopina została wydana przez firmę fonograficzną Dux w 2010 roku pod numerem katalogowym 755. Projekt został zrealizowany we Francji w specjalnie przystosowanym studiu gdzie znajdował się fortepian Pleyel z 1845 roku, co wymusiło nagranie w oryginalnym stroju z początku XIX wieku. Nagranie otrzymało nominację do fonograficznej nagrody Fryderyki 2011.

W kolejnych latach miałem okazję pracować nad materiałem nutowym, poznawać i wykonywać wielokrotnie utwory polskich kompozytorów z początku XX. wieku między innymi Zygmunta Stojowskiego, Ludomira Różyckiego, Tadeusza Majerskiego, Henryka Pachulskiego i Maurycego Moszkowskiego a także Karola Szymanowskiego (*Sonata d-moll Op.9* w transkrypcji na wiolonczelę i fortepian).

Z każdym rokiem zwiększała się również ilość projektów związanych ze współpracą z kompozytorami nad utworami najnowszymi. W roku 2012 postanowiłem do już posiadanego dużego repertuaru z utworami polskich kompozytorów dołączyć i poznać twórczość na zróżnicowaną ilość wiolonczel w obsadzie kameralnej. Zainteresowanie i poszukiwania zaowocowały autorskim projektem nagraniowym polegającym na zarejestrowaniu kompozycji polskich kompozytorów na składy instrumentalne od 1 do 8 wiolonczel. Za cel postawiłem sobie, aby były to utwory pisane w oryginale na wiolonczelę lub w transkrypcji dokonanej przez samego kompozytora. Zależało mi także, aby tak dobrać repertuar, żeby pokazać osiem jak najbardziej różnych od siebie kompozycji pod względem stylu i formy ośmiu różnych kompozytorów polskich z jak najszerszego przedziału czasu w obrębie XX. i XXI. wieku. Specjalnie na ten projekt został napisany utwór przez Macieja Jabłońskiego na sześć wiolonczel. Profesor Krzysztof Meyer dokonał rewizji niewydanego utworu *Introspekcja op.2* na 5 wiolonczel a po ukazaniu się płyty opublikował utwór w wydawnictwie Sikorskiego. Projekt został zarejestrowany pod tytułem *Polska muzyka wiolonczelowa* i wydany przez firmę Dux w 2013 roku pod numerem 925.

Rok 2013 będący jubileuszem 80. urodzin Profesora Krzysztofa Pendereckiego zaowocował projektem koncertowym i nagraniowym z muzykami polskimi młodego pokolenia. Miałem zaszczyt koncertować i nagrywać z: Marią Machowską (skrzypce), Arturem Rozmysłowiczem (altówka), Romanem Widaszkiem (klarnet), Tadeuszem Tomaszewskim (waltornia) i Markiem Szlezerem (fortepian). Nagranie wydała firma Dux pod tytułem *Krzysztof Penderecki – utwory kameralne vol. 1* pod numerem 780. Na płycie w moim wykonaniu znajduje się: *Per Slava* na wiolonczelę solo oraz razem z pozostałymi artystami Sekstet na skrzypce, altówkę, wiolonczelę, klarnet, waltornię i fortepian. Płyta została zarejestrowana w Europejskim Centrum Krzysztofa Pendereckiego i tam też odbył się koncert w ramach inauguracji festiwalu *Emanacje* odbywającego się z okazji 80. urodzin Profesora.

Moje zainteresowanie się muzyką polską zarówno tą z IXX. i XX. wieku jak i muzyką najnowszą sprawiło, że oprócz utworów na wiolonczelę i fortepian zainteresowałem się muzyką na wiolonczelę solo, na wiolonczelę solo z orkiestrą i szeroko pojętą muzyką kameralną. Od 2009 roku miałem okazję wykonywać utwory solowe M. Bembinowa, M. Chyżyńskiego, W. Lutosławskiego, K. Moszumańskiej-Nazar, K. Pendereckiego, W. Wiłłaka. Z utworów na wiolonczelę i orkiestrę (od 2009 roku) miałem przyjemność wykonywać: *Koncert wiolonczelowy* Aleksandra Tansmana (Orkiestra Akademii Beethovenowskiej; dyrygent – Łukasz Borowicz), *III Symfonia koncertująca* Aleksandra Tansmana (Maria Machowska – skrzypce, Artur Rozmysłowicz – altówka, Marek Szlezer – fortepian; Orkiestra Akademii Beethovenowskiej; dyrygent – Łukasz Borowicz; Orkiestra Filharmonii Częstochowskiej, dyrygent – Adam Klocek), *Koncert wiolonczelowy* Witolda Lutosławskiego (Narodowa Orkiestra Azerbejdżanu, dyrygent – Rauf Abdullayev), *Koncert altówkowy* (wersja na wiolonczelę) Krzysztofa Pendereckiego (Orkiestra Filharmonii w Kaliszu, dyrygent – Adam Klocek), *Koncert wiolonczelowy* Mieczysława Wajnerberga (Orkiestra Akademii Beethovenowskiej; dyrygent – Jacek Kasprzyk); *Koncert wiolonczelowy* Andrzeja Panufnika (Orkiestra Konserwatorium Muzycznego w Tbilisi, dyrygent – Paweł Kotła), *Elegos na wiolonczelę i smyczki* Zbigniewa Bujarskiego (ILUM ensemble, dyrygent – Maciej Tworek).

Od złożenia pracy doktorskiej uczestniczyłem wielokrotnie w wykonaniach polskiej muzyki kameralnej a także przygotowywałem premiery utworów kameralnych. Do najciekawszych projektów ostatnich kilku lat należą: nagranie *Trio fortepianowe op.8* Fryderyka Chopina z Bartłojem Niziołem (skrzypce) i Markiem Szlezerem (fortepian); wykonanie *Trio fortepianowe op.22* Władysława Żeleńskiego z Anna Marią-Staśkiewicz (skrzypce) i Markiem Szlezerem (fortepian); wykonanie *Trio fortepianowe op.40* Józefa Wieniawskiego z Marią Machowską (skrzypce) i Markiem Szlezerem (fortepian), prawykonanie *Kwintetu na kwartet smyczkowy i klawesyn* Piotra Mossa (Justyna Duda, Danuta Augustyn – skrzypce, Aneta Dumanowska – altówka, Gośka Ipshording – klawesyn), wykonanie *Trio fortepianowe* Pawła Łukaszewskiego (Janusz Wawrowski - skrzypce, Bartłoj Kominek – fortepian), a także prawykonanie utworu *Year of silence na wiolonczelę i kwartet smyczkowy* Jarka Płonki napisanego w ramach programu MKiDN „Kolekcje – Zamówienia kompozytorskie” dla mnie i kwartetu Airis.

Od roku 2005 prowadzę działalność pedagogiczną na Akademii Muzycznej w Krakowie. Swoją klasę wiolonczeli prowadzę od roku 2011. Od tego czasu trzech studentów przygotowałem do dyplomu magisterskiego a jednego do dyplomu licencjackiego. Byłem też kilkakrotnie promotorem prac dyplomowych. Do mojej działalności pedagogicznej należy zaliczyć także liczne kursy zagraniczne prowadzone przeważnie w ramach programu wymiany międzyuczelnianej *Erasmus*. Miałem przyjemność wykładać m.in. w Bremie, Karlsruhe, Mannheimie, Fermo, Avelino, Rovigo, Bratysławie i kilkakrotnie w Konserwatorium w Tbilisi.

Na Akademii Muzycznej w Krakowie aktywnie angażuje się w organizację sesji teoretycznych i w działalność naukową. Od roku 2013 jestem opiekunem Koła Naukowego Wiolonczelistów działającego przy Katedrze Wiolonczeli i Kontrabas.

Dzieło, które przedstawiam, jako powód mojej habilitacji, czyli płyta *Dedykacje* jest dla mnie szczególnym osiągnięciem ostatnich lat pracy naukowo-artystycznej. Łączy zarówno moje długoletnie doświadczenia i zainteresowania muzyką polską jak i muzyką najnowszą. Program płyty został tak dobrany, aby utwory były jak najbardziej zróżnicowane pod względem formy i stylu. Projekt dał mi szansę współpracy z kompozytorami. Wszystkie zarejestrowane utwory na płycie *Dedykacje* zostały napisane dla mnie i pianisty Marka Szlezera i nam dedykowane. Miałem okazję obserwować proces twórczy i brałem aktywny udział w nadaniu ostatecznego rysu poszczególnych kompozycji.

Najstarszy nagrany utwór powstał w 2006 roku. *Niestety już po...* Macieja Jabłońskiego zafascynowało mnie od samego początku. Kompozytor ukazuje swoje zainteresowanie efektami Dopplera, które imituje poprzez stopniowe, nieregularne obniżanie brzmienia instrumentów oraz nagłe glissanda. Jak sam kompozytor tłumaczy „tytuł posiada znaczenie filozoficzne, jako akcję podjętą w czasie niewłaściwym, jak gdyby po zakończeniu właściwego momentu”. Pod względem kameralnym utwór stanowi dla wykonawców duże wyzwanie. Imitacja efektu Dopplera ze względu na brak schematyczności jest bardzo skomplikowana pod względem technicznych w kontekście aplikatury instrumentalnej. Bartosz Chajdecki kompozytor muzyki teatralnej i filmowej w roku 2007 stworzył *Three Glimpses* – miniatury na wiolonczelę i fortepian. „Elegia, Czas i Nokturn to trzy tytułowe „przebłytki” sentymentalnej myśli zawieszane w czasie i przestrzeni.” Refleksyjny charakter kompozycji sprawił, że *Nokturn* kompozytor wykorzystał do ścieżki dźwiękowej filmu Baczyński, który wszedł na ekrany w lutym 2013 roku. *Croon* Jarosława Płonki to utwór napisany w roku 2009 z myślą o konferencji kompozytorskiej w Bratysławie. Jak pisze kompozytor „*Croon* w języku angielskim znaczy tyle co "nucić" czy "zawodzić.” O tym właśnie jest mój nowy utwór - o melodiach, które gwizdzą z nudów czekając na autobus”. Kompozytor w partii wiolonczeli wykorzystuje różne techniki. Na oryginalność brzmienia utworu decydujący wpływ ma pizzicato w połączeniu

z glissando. Dodatkowo flażolety i sporadyczne ćwierćtony tworzą bardzo specyficzną aurę dźwiękową. Utwór *Ka!Szlez* Zbigniew Bujarski skomponował w roku 2010 a tytuł stworzył z początków naszych nazwisk. Jak powiedział chciał w ten sposób podkreślić, że utwór jest nam dedykowany. Wcześniej miałem przyjemność współpracować z profesorem wykonując jego *Elegos* i *Ornifanie*. Długoletnia znajomość i wspólne odkrywanie partytury spowodowały, że dzieło to jest mi bardzo bliskie. Dwa najnowsze utwory zostały napisane w roku 2013. *Farewell* Marcela Chyrzyńskiego posiada budowę jednoczęściową, lecz zróżnicowaną wewnątrz. Jak pisze kompozytor „inspiracją do napisania tej kompozycji jest wiersz japońskiego poety Nakano Shigeharu pod tytułem *Rozstanie*. W wierszu tym Nakano porusza bardzo ważne dla nas kwestie: miłości, kruchości naszego bytu, cierpienia, śmierci i przemijania.” Utwór oddaje atmosferę tej wyciszonej, bardzo osobistej poezji. Delikatne figury w fortepianie z przejmującą melodią zapisaną w krótkich westchnieniach w partii wiolonczeli stanowią jeden element konstrukcji utworu. Kontrastujący fragment stanowi długa melodia wykorzystująca duży ambitus skali unisono fortepianu z wiolonczelą. Takie ułożenie głosów w instrumentach daje niepowtarzalny i bardzo przejmujący efekt. Ostatni utwór zarejestrowany na płycie to *Wszystkie złości moje* Wojciecha Widłaka. Jak kompozytor z przymrużeniem oka mówi „bardziej dociekliwym badaczom tytułu spieszę wyjaśnić, że sformułowania „wszystkie” nie należy traktować nazbyt dosłownie.” Kompozycja posiada formę ABA' pod względem ułożenia dynamiki i ekspresji. Głośne, energiczne i „zezłoszczone” części A i A' kontrastują z częścią B będącą aleatorycznym fragmentem wykorzystującym kolorystyczne możliwości obu instrumentów. Odcinek ten nawiązuje do wręcz transowych eksperymentów szeroko pojętego zjawiska w muzyce pod nazwą „unsound”. Dynamiczne zakończenie z zatrzaśnięciem klawiatury w fortepianie podsumowuje jednoznacznie całość kompozycji. Płyta *Dedykacje* wydana przez Dux w roku 2014 pod numerem katalogowym 986 w ostatnich dniach zdobywa pochlebne recenzje w prasie a utwory są coraz częściej obecne w Polskim Radiu.

Muzyka polska zdominowała moją działalność naukową i stanowi dużą część mojej działalności artystycznej. Wynika to nie tylko z zainteresowania i chęci pogłębiania wiedzy na jej temat, lecz także poczucia pewnej misji artystycznej. Wychodzę z założenia, że jeżeli mam możliwość koncertować lub wykładać za granicą to moim obowiązkiem jest propagowanie polskiego dziedzictwa kulturowego.

